

Starten met een GFT-inzameling

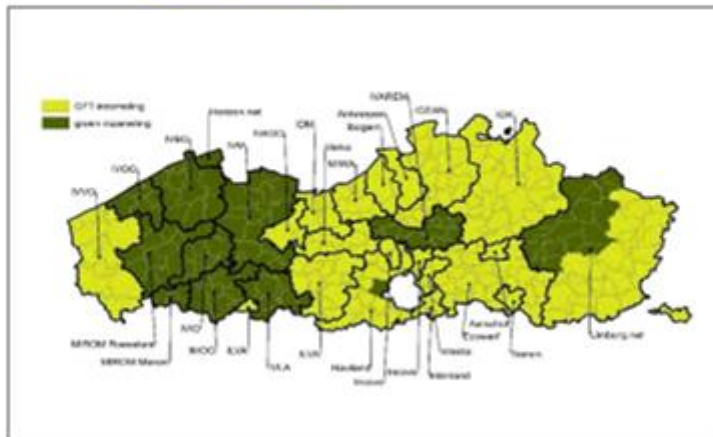
Door: Jean Marie Staelens (IVM)

Lerend Netwerk 22/10/2019

IVM is een Oost-Vlaamse intercommunale van het Meetjesland en omstreken. Dit is een landelijk gebied met in het noorden van de regio kreek. Op een bepaald moment (eind jaren '70) werd overwogen om van zo'n kreek een stortplaats te maken. Men heeft daar toen tegen besloten en dan met een aantal gemeentes samen de afvalintercommunale IVM opgericht. IVM ligt ten westen van Gent en omvat een aantal landelijke gemeenten en kleine stadjes o.a. in de Leiestreek. IVM telt ca 290.000 inwoners en zo'n 116.000 aansluitpunten. Het gebied is uitgestrekt en niet dichtbevolkt.

Groen- en gft regio's in Vlaanderen

76

IVM ligt in een groenregio in Vlaanderen. Dat wil zeggen dat er wordt ingezet op thuiscomposteren en de inzameling van groenafval (tuinafval) en er geen keukenafval (GF) wordt ingezameld. Sinds 2011 zamelen een aantal gemeentes van IVM wel reeds GFT in op vrijwillige basis. Dit wil zeggen dat de gezinnen niet verplicht zijn om een GFT-container af te nemen. De aanleiding hiervoor waren toen de vorige restafvaldoelstelling van de OVAM die men nog niet haalde. GFT-inzameling was een instrument om het huisvuil te doen dalen.

Aanleiding

Doelstellingen uitvoeringsplan – nieuwe clusters 2019!

IVM gemiddelde tegen 2022: 135 kg/inwoner
momenteel 154 kg/inwoner!

Reeds 4 gemeenten in IVM-regio zamelen gft in
(3 sedert 2011, 4de sedert 2015)

Nieuwe marktbevraging najaar 2019: poging tot >

77

Aanleiding

Analyse restafvalcijfers 2018

HAH

IVM: 128,5 kg/inwoner (Vlaanderen: 116 kg)

varieert van 100 → 161 kg/inwoner

grofvuil recyclagepark

IVM: 25,5 kg/inwoner (Vlaanderen: 22 kg)

varieert van 16 → 48 kg/inwoner

78

Aanleiding

Hoe daling restafval mogelijk?

gft-inzameling?

zie ervaringen andere IVM-gemeenten

zie sorteeraanalyse IVM: tussen 23-30% gft in restafvalzak (ca. 25 kg)

P+MD?

zie sorteeraanalyse IVM: tussen 10-16% restafvalzak (12 à 18 kg)

(ervaring P+MD Aalter: ca. 8 à 10 kg/inwoner)

Acceptatie 'grofvuil' op recyclagepark verstrengen?

Tarieven gekoppeld aan weging ipv volumeschatting (3 à 5 kg)

Toeziens op correcte aanvoer

79

Met de nieuwe restafvaldoelstellingen van 2016 moet IVM in zijn werkingsgebied het restafval met nog zo'n 19 kg/inwoner doen dalen. Het ingezamelde hoeveelheid restafval aan huis varieert tussen de 100 en 161 kg/inwoner/jaar voor de verschillende gemeentes. Hierbij merk je op dat gemeentes met een GFT-inzameling het relatief beter doen. Bovendien wees een sorteeraanalyse in enkele IVM-gemeenten, uitgevoerd in eigen beheer uit dat er nog zo'n 25 kg GFT per inwoner per jaar in de restafvalzak zit. De GFT-inzameling kan dus een forse daling van het restafval betekenen. Ook de overschakeling naar P+MD kan nog een verwachte daling van 8 kg/inwoner/jaar betekenen voor de gemeentes, maar dit is niet voor alle gemeentes voldoende. Tenslotte kunnen sommige gemeentes nog wel dalen in de hoeveelheid grof vuil die ze op hun recyclagepark inzamelen door bijvoorbeeld de tarieven te verhogen en weegbruggen te gebruiken en/of strenger te controleren op de aanvoer van grofvuil. Andere maatregelen zijn mogelijk meer inzetten op kringlooptuinieren en sensibiliseren, maar daar wordt al actief aan meegedaan in de regio.

Huidig IVM-systeem

1. Gft inzameling niet verplicht;
momenteel 4 van de 15 leden
bovendien ook niet verplicht voor hun inwoners! (1/3 participeert)
-> hand-in-hand met kringlooptuinieren!
2. Inzameling in groenregio IVM: restafval wekelijks (zakken)
3. Inzameling in gft-gemeenten IVM:
-> gft: d.m.v. containers 120 l of 40 l, om de 14 dagen
-> restafval d.m.v. zakken om de 14 dagen!
4. Volumediftar
gft: aan de hand van sticker per ophaling (€ 1,50 voor 120 liter)
restafval: vaste prijs per restafvalzak (€ 1,50 voor 60 liter)

81

Omdat GFT een serieuze daling van het restafval kan betekenen heeft IVM opnieuw hun aangesloten gemeentes bevraagd of ze willen overschakelen naar een GFT-inzameling. Vier gemeentes willen vanaf 2021 ook instappen in GFT-inzameling. Op dat moment zal meer dan de helft van de gemeentes in het werkingsgebied van IVM GFT inzamelen.

GFT-inzameling in IVM

Huidig IVM-systeem "gft"

1. Inzamelscenario: week rest, week gft, week rest, week gft ...
Inwoner NIET verplicht (thuis- of wijkcomposteren aanmoedigen)
vanaf 2013: ook wekelijkse zomerophaling restafval in gft-gemeenten
(2 gemeenten: 2 maanden, 2 gemeenten: 3 maanden)
2. Inzameling gft d.m.v. containers 120 l of 40 l
-> inzameling restafval d.m.v. zakken - maar om de 14 dagen!
3. Volumediftar met sticker (**subsidies!**)
4. Containers met subsidies (tijdig dossier indienen)
3 gemeenten: eigenaar van de containers (borg)
1 gemeente: inwoner eigenaar container

82

In IVM is het deelnemen aan de GFT-inzameling vrijwillig. Zo'n 30% van de gezinnen neemt deel. Dit zijn vooral de overtuigde sorteerders. De opstart van de GFT-inzameling leidde zelf tot een revival van het kringlooptuinieren en niet tot een daling van het thuiscomposteren, zoals wat werd gevreesd.

Er zijn containers van 40 en 120 liter voor de GFT-inzameling en die worden aangeboden met een beurtsticker. Die beurtsticker is niet composteerbaar en wordt door de ophaler afgescheurd en in een zak bewaard. Enkele malen per jaar worden deze stickers geteld om zicht te krijgen op de deelname

aan het werkingsgebied. De sticker heeft de prijs van een restafvalzak, maar de container van GFT is dubbel zo groot als de restafvalzak. Zodoende kost GFT de helft van de prijs van het restafval. Er wordt voor GFT, net als voor restafval in IVM gewerkt met volumediftar. Er wordt vooral gekozen voor de 120l-container, aangezien er nog weinig hoogbouw is in het gebied.

In de gemeentes die instappen in het GF-systeem gaan ook over op 2-wekelijkse inzameling van restafval. GFT en restafval worden om beurten 2-wekelijks ingezameld. Deze kosten van de inzameling worden grotendeels gesolidariseerd onder alle gemeentes van IVM. Enkel in de zomer is er in sommige gemeentes een wekelijkse inzameling van restafval. Dit is dan een extra, dure (en niet-gesolidariseerde) kost voor de gemeente.

In 3 van de 4 gemeentes wordt er een borg gevraagd van de inwoners voor de GFT-container, die ze terug krijgen als ze verhuizen of ermee stoppen. Eén gemeente vraagt een kostprijs van 15 euro. De kosten van de reparatie zitten wel bij de gemeente. Deze kostprijs is haalbaar, omdat de containers ook mee gesubsidieerd worden via het subsidiebesluit van de OVAM. Hou er rekening bij dat de doorlooptijd van zo'n subsidie-aanvraag via de OVAM wel wat tijd neemt en dat er minimaal 7000 containers per aanvraag moeten besteld worden.

Resultaten van de GFT-inzameling

Enkele resultaten kg/inw									
Gemeente	start gft-ophaaling	gft afval 2011	gft afval 2012	gft afval 2013	gft afval 2014	gft afval 2015	gft afval 2016	gft afval 2017	gft afval 2018
Mensbeke	01.03.2011	27,81	33,71	33,33	36,64	34,74	35,48	35,35	34,60
De Pinte	01.03.2011	21,31	26,29	26,77	29,98	27,35	29,45	29,59	31,28
Zulte	01.03.2011	25,68	30,19	29,90	31,48	30,52	31,39	30,81	32,67
Gemiddelde		25,79	31,87	30,90	33,65	31,90	32,97	32,77	33,38
Nazareth	01.04.2015	nvt	nvt	nvt	nvt	12,27	16,76	16,83	16,20
Gemeente	restafval 2010	restafval 2011	restafval 2012	restafval 2013	restafval 2014	restafval 2015	restafval 2016	restafval 2017	restafval 2018
Mensbeke	133,06	109,11	102,70	104,57	108,92	111,25	111,73	110,38	110,08
De Pinte	119,08	93,74	93,62	97,55	97,84	100,78	98,56	99,21	100,29
Zulte	140,27	111,32	110,09	112,19	111,34	113,68	118,09	113,17	115,63
Gemiddelde	132,33	106,55	103,14	105,49	107,38	109,84	110,45	108,93	110,12
Nazareth	117,20	114,65	114,72	120,16	122,62	107,63	105,55	105,32	109,48

Reductie van het restafval > 20 %

83

Impact op groenafval?

Gemeente	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Merelbeke	6266	4540	5050	4865	4946	5156	5416	5766
De Pinte	2067	2003	2153	2206	2155	2350	2528	2166
Zulte	1221	2306	2716	2703	2996	2846	2700	2526
Nazareth			1689	1631	1430	1285	1610	1469

(nagenoeg) Geen!

84

De slide toont de resultaten van de gemeentes Merelbeke, De Pinte, Zulte (ingestapt in 2011) en Nazareth (ingestapt in 2015) voor de hoeveelheden ingezameld GFT en het effect op hun restafvalcijfer.

Gemiddeld wordt er zo'n 33 kg GFT/inw/jaar ingezameld door de gezinnen die deelnemen (zo'n 1/3de van bevolking). Dit leidt tot een gemiddelde daling restafval van om en bij de 20kg restafval/inw/jaar. De daling in het restafval is kleiner dan de hoeveelheid GFT. Dit is dan vooral omdat er ook een deel tuinafval wordt meegegeven met de GFT-inzameling. Nazareth had al een relatief laag restafvalcijfer en een heel actieve kringloopwerking. Daar is de daling in het restafval kleiner en ook de ingezamelde hoeveelheid GFT ligt er wat lager dan in de andere gemeentes.

Is er een potentieel om tot een daling van 60kg restafval/inwoner/jaar te komen als alle inwoners zouden meedoen aan de GFT-inzameling? Dat lijkt onwaarschijnlijk want er is een deel dat thuiscomposteert en ook een deel van de bevolking dat minder gemotiveerd is. Dit leidt er ook toe dat de kwaliteit van de GFT momenteel vrij goed is en er weinig containers worden afgekeurd.

De start van de GFT-inzameling leidde ook niet tot een daling van de hoeveelheid tuinafval die wordt ingezameld op het recyclagepark. Enkel in Merelbeke wel, omdat daar men vroeger groencontainers in de wijken had en daar vermoedelijk veel KMO-groenafval in terechtkwam. In Zulte steeg de hoeveelheid groenafval op het recyclagepark zelfs. Er is geen groenafval-ophaling aan huis in de IVM-regio, wel snoeihoutophaling aan huis 4*/jaar.

Door de ophaling per beurt is het vooral interessant om de container aan te bieden als hij vol is. De kost per aanbieding dekt niet volledig de ophaalkosten. De GFT-ophaling is op zich wat duurder dan

de ophaling van restafval, maar de verwerkingskosten voor GFT liggen ook wat lager dan deze voor restafval.

Stand van zaken i.f.v. uitvoeringsplan

groenregio			
Aalter	0 fusie		
Assenede	26		
Deinze	10 fusie		
Eeklo	50		
Evergem	34		
Gavere	7		
Kaprijke	13		
Lievegem	42 fusie nieuwe cluster		
Maldegem	11		
Sint-Laureins	38		
Sint-Martens-Latem	36		
gft regio			
De Pinte	27 grofvull		
Merelbeke	3		
Nazareth	5		
Zulte	2		

Slide 85 geeft nog de afstand van de gemeentes van IVM tot hun restafvaldoelstellingen. In het algemeen liggen de GFT-gemeentes al dicht bij hun doelstelling.

Bevraging gemeentes verder stappen

Mogelijkheden subsidiebesluit + uitvoeringsplan

1. Inzameling verplichten? (wijkcomposterende evenwel...!)
2. Maatwerk?
3. gft op recyclagepark (milieuvergunning)?
4. gft ondergronds (subsidies)?
5. Subsidiebesluit: nieuwe selectieve inzameling.

Mogelijkheden subsidiebesluit

1. Containers

max. subsidieerbaar bedrag € 17/container
(igv minimumaankoop 7.000 ex)
diftarsysteem!

2. 'startsubsidie' gedurende 2 jaar

- doelstelling = daling restafvalcijfer
- igv selectieve inzameling op > 75% van grondgebied
- max. subsidieerbaar bedrag: € 4/bediende inwoner/jaar
- mits voorleggen van bewijsstukken etc.

87

gft-containers met retributiesticker

Voorzien van een "chip-nest" voor gewichtsdiftar

88

IVM heeft ondertussen een verkenning gedaan bij de gemeentes welke maatregelen zinvol leken om op te nemen. Voorlopig is er niet beslist om de GFT-inzameling verplicht te maken. Voorlopig wordt de vrijwillige GFT-inzameling behouden. Er zullen nog 4 extra gemeentes instappen. Het nut van de dure zomerophaling werd ook in vraag gesteld. Voorlopig overweegt 1 gemeente om ondergronds GFT in te zamelen, GFT inzamelen op het recyclagepark wordt dan weer niet overwogen.

Het subsidiebesluit voorziet ook in subsidies voor een extra inzameling van 2 euro per inwoner voor de eerste 2 jaar, maar wel onder bepaalde voorwaarden, zoals 75% bereik en een participatiegraad van 50% op het grondgebied.

Instappen in de gft-inzameling: het traject

Hoe beginnen

1. College van burgemeester en schepenen
Toelichting over project en resultaten bij IVM-gemeenten
Kostprijsberekening (moeilijk gegeven i.g.v. uitbesteding...)
2. GR (Commissie) – beslissing nodig
voor uitbesteding opdracht (IVM-bestekken)
voor opmaak gemeentelijk reglement
bedrag stickers, bedrag containers, frequentie...
3. Draagvlak, ook bij kringloopkrachten!
4. Infosessies – uitnodigingen HAH-flyer, sociale media...
5. Infokanalen

10

Aandachtspunten gemeente

1. Bepalen contantbelasting ophaling (advies: lager tarief dan restafval – IVM 50%)
2. Bepalen wie eigenaar wordt van container (borg of niet?)
3. Extra zomeroophalingen restafval of niet? (kostprijs!)
4. Kringlooptuinieren evenzeer promoten?
  1. Wijkcomposteerplaatsen?
  2. Verkooprijke materialen?
  3. Alternatieve subsidies: herbruikbare luiers?
Luierrecliptent? ...

11

Bepalen contantbelasting

- Voorstel IVM (Initieel OVAM):
gift aan helft van de prijs van de restfractie
- Restafvalzak 60 liter à € 1,50
container 120 liter à € 1,50
container 40 liter à € 0,50
- Bij levering container: aantal stickers gratis

12

Ruime voorbereidingstijd

- GR beslissing **juni**
  - Voorbereiden marktbevraging gift-container
  - Voorbereiden subsidiedossier
- Uitnodiging inwoners infosessie september
- Mailing inwoners bestelling containers oktober
  - Inschrijven: tot eind november
- Bevestiging leveringsdatum begin januari
- Levering container medio maart
- Extra IVMMagazine over gft-inzameling medio maart
- Eerste ophaling: **eerste week april**
- Feedback via lokale media juni

14

- Eerst en vooral moet er een goedkeuring zijn van het college van burgemeester en schepenen. IVM vraagt ook om de instap in de GFT-inzameling te bespreken op de gemeenteraadscommissie. Dit is een thematische commissie van de gemeenteraad waar politici en ambtenaren vertegenwoordigd zijn.
- Daarna wordt er een doorlooptijd van minimaal een jaar voorzien om de bestekken in orde te brengen, gemeentelijke politiereglementen aan te passen, de tarieven en kostenstructuur vast te leggen (bvb. de borg). Belangrijk is ook om hier tijdig de kringloopkrachten te betrekken. De start van een GFT-inzameling kan een boost zijn voor de kringloopwerking.
- Tenslotte start je met de promotie naar de burgers door middel van infosessies en communicatie.

Inzet gemeentediensten en – kanalen

- Voor communicatie
  - naar bestuur via CBS, gemeenteraad
  - naar inwoner via gemeentelijke kanalen & mailings
  - i.s.m. IVM (doorgeven nieuwe ophaalpunten...)
- Voor organisatie
  - informatiemomenten (i.s.m. IVM)
  - 3 mailings (infosessie, uitnodiging bestelling, levering)
  - voorbereiding bij uitzet containers!
  - opvolging aankoop nieuwe; defecten...

93

De gezinnen die besluiten om in te stappen in de GFT-inzameling ontvangen dan een intensieve communicatie:

- Een eerste algemene brief nodigt uit om in te stappen in de GFT-inzameling
- Diegenen die hier positief op reageren ontvangen een brief met de keuze voor de container
- Daarna ontvangen ze een bevestiging van de bestelling en informatie over de levering.
- Bij de levering ontvangen ze een aantal stickers gratis om te starten met de GFT-inzameling als aanmoediging.

Bij de start van het project verzendt IVM ook nog eens een huis-aan-huis IVMMagazine met de nodige informatie om aan te geven dat restafval slechts 2-wekelijks mag buiten gezet worden.

Hierbij worden de meeste taken opgenomen door de intercommunale, maar er zijn ook taken voor de gemeente. Hun communicatiedienst staat mee in voor de communicatie naar de burgers en is betrokken bij de mailings rond het project. De gemeente moet ook nieuwe of wijzigingen in aansluitpunten doorgeven. De gemeente organiseert mee de infosessies. De technische dienst gaat tenslotte ook mee op pad bij het uitzetten van de containers, zodat alle adressen gevonden worden.

Impact op budget?

Aandachtspunten budget gemeente

Aankoop containers

Borg/verkoop aan inwoners?

Subsidie?

Extra ophaalkost (rekening houdend met verwerkingskosten gft vs rest):
momenteel iets duurder in vergelijking met enkel restafvalophaling
(maar oplossen met zomerothalingen!)

Daling verkoop restafvalzakken!

15

Tenslotte moet de gemeente ook rekening houden met de effecten die de extra inzameling kan hebben op zijn budget. Elementen die mee in rekening moeten worden genomen zijn: daling van de verkoop van de restafvalzakken, is er een borg?, is er subsidie mogelijk, kosten van ophaling, verwerkingsprijzen van het afval...

Impact op budget inwoner?

Aankoop/borg container € 15

gft aan helft van de prijs van restafval
-> daling restafval, dus minder restafvalzakken
(gemiddeld gezin: ca. € 7/jaar)

Tevredenheid bij inwoners, geen issue
(overtuigen...!)

16

Voor de burger is er weinig impact op het budget bij deelname: hij moet een GFT-container huren of aankopen, maar heeft dan minder restafvalzakken nodig. Het budget is dus niet de belangrijkste drijfveer. De tevredenheid over de GFT-ophaling is dan ook vrij hoog bij diegenen die momenteel gebruik maken van de service.

Vragen en opmerkingen

Door de GFT-inzameling wordt er overgeschakeld op 2-wekelijkse inzameling van restafval.

Aangezien ongeveer 2/3de van de bevolking niet deelneemt, is er dan geen weerstand over de

daling in de dienstverlening? De klagers kunnen gestimuleerd worden om GFT in te zamelen of intenser thuis te composteren.

De invoering van de extra zomerothalingen voor restafval was er wel om tegemoet te komen aan de besognes van 'klagers' die in de zomer opmerkten dat er sneller maden en vliegjes in de restafvalzak zitten.

Wat is de kost per aansluitpunt voor de GFT-inzameling. Jean-Marie heeft de cijfers niet direct voor handen. Wie wil, kan hem hierover contacteren. Per ronde wordt gemiddeld (wel opletten: seizoensinvloeden) zo'n 60 à 70% van de containers buitengezet. Men wacht meestal tot de container vol is, wat iets minder goed is voor de kwaliteit van de GFT.